هشدار وزیر

وزیر راه و شهرسازی نسبت به تکرار تجربه تخریب بافت تاریخی مشهد در شیراز هشدار داد

عکس: مهر

وزیر راه و شهرسازی در نامه‌ای به دبیر هیأت دولت خواستار لغو تفویض اختیار استان فارس در بافت تاریخی شیراز شد

«ایران» برای «شیراز» تصمیم بگیرد

۸۰۰۰۰ متر مربع

۸۰ هزار متر مربع از بافت تاریخی به بهانه توسعه حرم به مجتمع تجاری، دفتر نمایندگان، شورای شهر، پارکینگ طبقاتی و هتل تبدیل شد

گزارش

زهرا کشوری
دبیر گروه زیست بوم

وزیر راه و شهرسازی کشور در نامه‌ای به دبیر هیأت دولت خواستار لغو تفویض اختیار به استان فارس درباره طرح ۵۷ هکتاری پیرامون حرم حضرت شاهچراغ(ع) با هدف حفظ بافت تاریخی شیراز شد. «مهرداد بذرپاش» پس از مرحوم رستم قاسمی دومین وزیر راه وشهرسازی کشور است که خواستار حفظ بافت تاریخی شهر شیراز به‌عنوان یکی از مهمترین بافت‌های تاریخی شیعی کشور شده است. بذرپاش با یادآوری تجربه تلخ تخریب بافت تاریخی پیرامون حرم مطهر امام رضا(ع) خواستار تصمیم‌گیری درباره بافت تاریخی شهر شیراز در سطح ملی می‌شود. پیش از نامه بذرپاش به بهادری جهرمی، دبیر هیأت دولت، شورای عالی معماری و شهرسازی کشور در تازه‌ترین تصمیم خود، تفویض اختیار استان فارس درباره طرح ۵۷ هکتاری آستان حرم مطهر شاهچراغ(ع) را باطل کرد و تصمیم‌گیری درباره بافت تاریخی شیراز را در ید اختیار شورای عالی شهرسازی و معماری ایران قرار داد. این مصوبه اما با مقاومت‌هایی در سطح استان روبه‌رو شده است.

دو طرح بزرگ برای تخریب یک بافت تاریخی

بافت تاریخی شیراز در حال حاضر توسط دو طرح بزرگ ۵۷ هکتاری پیرامون حرم حضرت شاهچراغ و همچنین طرح زیرگذر حضرتی که شهرداری شیراز به دنبال اجرای آن است، تهدید می‌شود. کارشناسان اجرای این دو طرح را باعث از بین رفتن کامل یکی از مهمترین بافت‌های تاریخی می‌دانند. تخریب بافت تاریخی از دهه ۷۰ و به نام توسعه حرم شاهچراغ(ع) شروع شد، اما به رغم تخریب ۸ هکتار از یکی از مهم‌ترین بافت‌های تاریخی هیچ اتصالی بین دو حرم شاهچراغ و سید علاالدین به وجود نیامد. آن چیزی که در واقعیت اتفاق افتاد، تجاری‌سازی بافت تاریخی بود. ۸۰ هزار مترمربع بافت تاریخی و ارزشمند شیراز از بین رفت و به جای آن پارکینگ طبقاتی، مجتمع تجاری، شورای شهر، هتل و دفتر نمایندگان مجلس در ابتدای دهه ۹۰ به بهره‌برداری رسید. این طرح در ابتدای ۱۴۰۰ و با تفویض اختیار به استان دوباره روی میز اجرای سازمان راه و شهرسازی، شهرداری و... رفت. این در حالی بود که قبل از مصوبه کمیسیون ماده ۵ استان در ابتدای سال جاری که به دنبال اجرای طرح ۵۷ هکتاری بود، مرحوم رستم قاسمی، وزیر راه و شهرسازی در نامه‌ای در سال ۱۴۰۰ خواستار ابطال تفویض اختیار استان با هدف حفظ بافت تاریخی شهر شیراز شده بود؛ نامه‌ای که البته از دید رسانه‌ها پنهان ماند و صورت اجرایی به خود نگرفت. در سال گذشته گروه‌های بسیاری از فعالان حوزه میراث فرهنگی، معماران، کارشناسان، اهالی رسانه و هزاران نفر از شهروندان ایرانی در قالب پویش نجات‌بخشی بافت تاریخی شیراز خواستار ثبت ملی بافت تاریخی شیراز شدند. استاندار فارس نیز در نامه‌ای به «عزت‌الله ضرغامی»، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور خواست تا بافت تاریخی شیراز ثبت ملی شود و زیر چتر قانونی میراث قرار بگیرد.

ضرورت تصویب طرح توسط شورای‌عالی شهرسازی و معماری

مهرداد بذرپاش در نامه خود به بهادری جهرمی به یکی از مصوبات سفرهای استانی هیأت محترم وزیران به استان فارس در تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲۲ در رابطه با تفویض اختیار تصویب طرح تفصیلی بافت پیرامون حرم حضرت شاهچراغ(ع) از شورای‌عالی شهرسازی و معماری به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان اشاره می‌کند و می‌نویسد: «بند اشاره شده از این قرار است؛ تهیه و تصویب طرح تفصیلی مجموعه ۵۷ هکتاری حرم شاهچراغ(ع) از طرف شورای‌عالی شهرسازی و معماری به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان تفویض گردد.»

در همین راستا شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۷/۴، مصوبه مذکور را پیرو مصوبات پیشین خود در خصوص طرح بافت پیرامون حرم شاهچراغ(ع)، مورد بررسی قرار داد و مقرر کرد که دلایل توجیهی ضرورت تصویب طرح در شورای‌عالی شهرسازی و معماری ایران به هیأت محترم وزیران انعکاس یابد تا شرایط بازنگری مصوبه سفر استانی فراهم شود. بذرپاش در این نامه موضوعات قابل توجهی را یادآور می‌شود و می‌نویسد: «بنا بر بند نهم سیاست‌های کلی نظام در حوزه شهرسازی(ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به تاریخ ۱۳۸۹/۱۱/۲۹) «رعایت هویت تاریخی و معنوی شهرها در توسعه و بهسازی محیط شهری» الزامی است. رعایت این بند در مورد بافت تاریخی شهر شیراز، به‌ویژه در محدوده پیرامون حرم‌های مطهر شاهچراغ و سید علاالدین حسین، در بردارنده شواهد اصیل از معماری و شهرسازی ایرانی- اسلامی و جزو معدود بافت‌های شهری باقیمانده در بردارنده سنت و آداب زیارت در فرهنگ شیعی است.» بذرپاش بافت تاریخی شیراز را دارای اهمیت ویژه‌ای می‌داند و در ادامه می‌نویسد: «لذا محدوده مذکور به لحاظ اهمیت تاریخی و معنوی آن، دارای شأن ملی و فراملی بوده و ضروری است هرگونه طرح در خصوص آن، به تصویب بالاترین نهاد حاکمیتی در حوزه شهرسازی و معماری برسد.»

> طرح شهری تهیه شده برای عرصه ۵۷ هکتاری پیش از تصویب، باید ابتدا به تأیید وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برسد

تجربه مشهد در شیراز تکرار نشود

بذرپاش در ادامه به تجربه ناموفق مداخلات بزرگ مقایس و ورود نهادهای دولتی و شبه دولتی به محدوده پیرامون حرم مطهر امام رضا(ع)، نقض حقوق مالکانه مجاوران و ساکنان، بیرون راندن اجباری آنها از محل سکونت، شکل‌گیری پروژه‌های اقامتی و تجاری برای زائران مرفه و راندن زائران کم درآمد از محدوده پیرامون حرم، به واسطه طرح‌های شهری غیرکارشناسی و صدمات جبران ناپذیر آن بر پیکره معنوی و تاریخی بافت پیرامون حرم رضوی علیرغم تذکرات صریح مقام معظم رهبری (مدظله العالی) اشاره می‌کند و می‌نویسد: «ضروری است از هرگونه اقدام که زمینه تکرار آن تجربه را فراهم آورد، اجتناب نموده و نهایت دقت در تهیه و تصویب طرح به عمل آید.»

وزیر راه و شهرسازی تخریب بافت تاریخی شیراز از سال‌های پیش را دارای ابعاد اجتماعی و حقوقی فراوان می‌داند و می‌نویسد: «تشکیل جلساتی در زیر مجموعه شورای امنیت کشور، کمیسیون اصل نود مجلس شورای اسلامی و... در سنوات پیشین به منظور بررسی تخریب آثار تاریخی شیراز بیانگر اهمیت و حساسیت موضوع است. بعد از اعلام مصوبه سفر استانی نیز مکاتبات متعددی از سوی استادان دانشگاه، تشکل‌های مردمی و متخصصان با عنوان رئیس جمهور محترم، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی واین وزارتخانه به منظور انعکاس تبعات اقدامات مخرب در بافت تاریخی شیراز انجام گرفته است که نشان دهنده حساسیت قابل توجه موضوع مذکور و بازتاب‌های فراوان اجتماعی هرگونه اقدام تخریب در بافت مذکور است.لذا ضروری است بررسی و تصویب طرح، متناسب با حساسیت و اهمیت موضوع، با مشارکت متخصصان و در سطح ملی صورت پذیرد.»

لزوم تأیید طرح توسط وزارت میراث فرهنگی

بذرپاش در این نامه یادآور می‌شود: براساس نامه شماره ۱۴۰۱۲۵۰۰/۳۲۷۱۴ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۲۵ وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، طرح شهری تهیه شده برای محدوده مذکور، قبل از تصویب در مراجع مربوطه، ابتدا باید به تأیید آن وزارتخانه برسد.

ایجاد اشتغال برای ۲۰ نفر به قیمت خشک کردن ۲۳۵ میلیون مترمکعب ذخیره آبی یک شهر

«شاهرود» بدون «شاهوار» خشک می‌شود

عکس: ایرنا

۲۰۰ میلیون مترمکعب

آب موجود در کوه شاهوار بیش از ذخیره آبی سد کرج (۲۰۰ میلیون مترمکعب) است

گزارش

نیلوفر منصوری
خبرنگار

در دل کوه شاهوار، معدن بوکسیتی وجود دارد که چندین سال است به بزرگترین چالش زیست محیطی شاهرود تبدیل شده. معدنی که مخالفان زیادی دارد و دوستداران محیط زیست و تشکل های زیست محیطی تمام تلاش خود را برای تعطیلی این معدن به کار گرفته‌اند. آنان تخریب‌های ناشی از فعالیت‌های این معدن را در مقابل معادن دیگر این منطقه، بسیار زیاد می‌دانند.

به گفته کارشناسان، حوضه آبریز شاهرود - بسطام از حوضچه‌های کوچکی شکل گرفته که در اثر بارش‌های هزاران ساله و ذخیره شدن آب باران در سفره‌های آب زیرزمینی این حوضه ایجاد شده و کل منطقه شاهرود - بسطام از طریق ذخیره ایجاد شده در این حوضه تغذیه می‌شوند. به همین جهت معتقدند که فعالیت معدن بوکسیت، این منطقه را در معرض خطر جدی قرار داده است. علاوه بر آن فعالیت‌های معدنی تنوع زیستی، گیاهی و حیات‌وحش منطقه شاهوار را هم تحت تأثیر قرار داده است. با وجود این دبیر تشکل جمعیت دیده‌بان طبیعت شاهرود به «ایران» می‌گوید: مهم‌ترین دغدغه ما منابع آب و تهدیدات آن برای مردم منطقه است. بر اساس مطالعات انجام شده، در این منطقه ۲۳۵ میلیون مترمکعب ذخیره آب وجود دارد که معادل ذخیره مخزن سد کرج به میزان ۲۰۰ میلیون مترمکعب است که اهمیت صیانت از این منابع را می‌رساند. با وجود این ما از حیات وحش و تنوع زیستی و گیاهی چشم‌پوشی کرده‌ایم اما از آینده مردم منطقه و زندگی آنان نمی‌توانیم چشم‌پوشی کنیم.

تخریبات فعالیت‌های معدن

معدن بوکسیت شاهوار از سال ۱۳۹۰ کلنگ زنی شد. معدنی روباز و گسترده که کمترین توجهی به اهمیت و جایگاه حیاتی کوهستان شاهوار نداشته و با انفجارهای پی‌درپی برای جاده‌سازی و خاکبرداری، تخریبات گسترده‌ای برجای گذاشته است. به گونه‌ای که بیش از ۲ میلیون متر مربع از دامنه‌های شاهوار تا ارتفاع ۳۰۰۰ متری آن کاملاً تخریب و عاری از پوشش گیاهی شده و صدها درخت ممنوع‌القطع ارس و میلیون‌ها بوته مرتعی ریشه‌کن شده‌اند که نتیجه آن چیزی جز سیلاب و ریزگرد نخواهد بود.

امیرحسین ولیان می‌گوید: وقتی ما در فلات مرکزی و حاشیه کویر زندگی می‌کنیم این را پذیرفته‌ایم که در کم‌آب‌ترین شهرهای دنیا قرار داریم که منبع دائمی رودخانه‌ای ندارد. تنها منبع آبی این منطقه، بارش‌های باران در ارتفاعات و ذخیره برف در شاهوار است. وقتی این برداشت‌های غیر مجاز و برداشت آب از قنات‌ها که حاصل هزاران سال ذخیره است، صورت بگیرد بزودی تمام می‌شود.

آسیب‌های زیست محیطی از نظر او بسیار زیاد است. اما ولیان بیشتر به آسیب‌های اجتماعی اشاره می‌کند و می‌گوید: منبع اصلی آب شهرستان سرسبز شاهرود را کوه شاهوار تأمین می‌کند. این منبع به طور پیوسته آبساز بوده و آب تولید می‌کند. ده‌ها روستای پایین دست از این آب ارتزاق می‌کنند. با هدر رفت آن، آینده جمعیتی را تباه نکنیم. به مهاجرت‌های ناخواسته دامن نزنیم. آسیب‌های زیست محیطی، اجتماعی، بیکاری، بی‌خانمانی آب و هوایی ایجاد نکنیم. تغییر اقلیم به این منطقه آسیب نرسانده که ما به دست خودمان به آن آسیب می‌زنیم. علاوه بر آن خاک و گیاه، را از بین نبریم و موجبات انقراض گونه‌های حیات وحش و گیاهی را فراهم نکنیم.

به گفته دبیر تشکل جمعیت دیده‌بان طبیعت شاهرود، فعالیت این معدن فقط برای حدود ۲۰ نفر اشتغالزایی کرده است که آن هم راننده و از استان‌های دیگر هستند. ایجاد شغل ناپایداری که چند سال دوام ندارد، این ارزش را ندارد که منابع آبی و توسعه پایدار فدای آن شود. مسأله اصلی همین‌جاست که ما نمی‌خواهیم منابع آبی پایدار را فدای اشتغال خرد و ناپایدار کنیم. چرا همه شاهرود از پس تعطیلی یک معدن برنمی‌آید؟

شاهرودی‌ها به گفته ولیان هرگز اجازه بازگشایی این معدن را نخواهند داد. دبیر تشکل جمعیت دیده‌بان طبیعت شاهرود درخصوص صیانت از شاهوار می‌گوید: فعالان محیط زیست بزرگترین حماسه را در این زمینه انجام داده‌اند. تمام مسئولان قدیم و فعلی در کنار این مردم ایستاده‌اند. با وجود این، این سؤال مطرح می‌شود که چگونه است در یک شهرستان برای اولین‌بار، نمایندگان قبلی و فعلی مجلس، فرماندار، نماینده رهبری، محیط زیست، میراث فرهنگی، شهردار و تمام مسئولان قدیم و فعلی همراه مردم و خواهان تعطیلی این معدن هستند، اما این معدن به طور کامل تعطیل نمی‌شود؟ چرا با وجود اینکه همه و حتی طرفداران توسعه در این شهر، خواهان تعطیلی آن هستند، مسئولان آن، در حال رایزنی برای بازگشایی مجدد هستند؟

> در یک شهرستان برای اولین‌بار، نمایندگان قبلی و فعلی مجلس، فرماندار، نماینده رهبری، محیط زیست، میراث فرهنگی، شهردار و تمام مسئولان قدیم و فعلی همراه مردم و خواهان تعطیلی این معدن هستند، اما چرا این معدن به طور کامل تعطیل نمی‌شود؟

برگ برنده

ولیان می‌گوید: شاهرود بزرگترین شهرستان استان سمنان است. درست است که در شهر کم آبی زندگی می‌کنیم اما شهر آباد و سرسبزی داریم. شهری که جمعیت خوبی دارد و دارای جاذبه‌های تفریحی و گردشگری و تاریخی بالایی است و به عنوان شهر دوم استان سمنان محسوب می‌شویم؛ مزیت‌هایی که سمنان به عنوان مرکز استان از آن برخوردار نیست.

بر اساس اعلام باستان‌شناسان، دشت بسطام به عنوان قدیمی‌ترین کانون و گهواره استقرار تمدن در فلات ایران شناخته می‌شود و پیشینه این استقرار به هزاره ششم قبل از میلاد برمی‌گردد. چنین قدمت تاریخی‌ای باعث شده که بسیاری از ویژگی‌های زبان ایران باستان در گویش مردم این خطه از کویر حفظ شود. شهر بسطام حدود ۸ هزار سال قدمت دارد و نشانه‌های آن در تپه سنگ چخماق یافت شده است. بناهای تاریخی به یادگار مانده از قرون اولیه اسلام در این شهر حاکی از فرهنگ غنی اسلامی است که همچون گوهری گرانبها در تاریخ کشور می‌درخشند. نوع معماری، گچبری و کاشیکاری‌های به‌کار رفته در مجموعه بناهای این منطقه، جزو آثار ارزشمند و منحصر به فرد ایران است. برخی می‌گویند بسطام حاکم خراسان در زمان پادشاهی خسرو پرویز این شهر را تأسیس کرد. بایزید بسطامی از عالمان و زاهدان دوران قبل از اسلام و شیخ‌ابوالحسن خرقانی از شاعران و عارفان قرن دهم و یازدهم میلادی از مشهورترین عارفان ایرانی این شهر هستند. همچنین شاهوار سال گذشته به ثبت ملی رسید و در اسفند گذشته جشن باشکوهی برای این ثبت در شاهرود برگزار شد که این ثبت نقطه عطف ارزش و اهمیت این شهر را نشان می‌دهد.

خبر در خبر

ایسنا کوروس ربیعی، رئیس اداره نظارت بر امور حیات وحش محیط زیست مازندران با بیان اینکه طی مدت حدود یک‌ماه اخیر که رؤیا(درنای بلژیکی) در مازندران مانده، شرایط آب و هوایی فعلاً مساعد است، گفت: مطابق نظر کارشناسان دمای کنونی حداقل طی یکی‌دوماه آتی برای پرنده قابل تحمل بوده و به دنبال این هستیم که پس از بالارفتن دما در حدود ۳۰ درجه سانتیگراد و افزایش رطوبت، مکان را با بومی‌سازی در منطقه ییلاقات برای نگهداری چندماهه آن پیش‌بینی کنیم.

ایسنا جمال محمدی، مدیر امور منابع آب شهرستان زرندیه گفت: دشت زرندیه یکی از دشت‌های ممنوعه و بحرانی کشور بوده که متأثر از تبعات خشکسالی در این منطقه است.

ایرنا سمانه سلطانی‌پور، سرپرست معاونت صنایع‌دستی و هنرهای سنتی اداره‌کل میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی استان سمنان گفت: سه میلیارد و ۲۱۵ میلیون تومان محصولات صنایع‌دستی و سوغات محلی استان در قالب نمایشگاه‌های نوروزی در سراسر استان به فروش رفت.

مهر یاور عبیری، رئیس جامعه بوم‌گردی ایران اعلام کرد: در طول ایام نوروز ۱۴۰۲ حدود ۵۶ درصد از کل ظرفیت اقامت در بوم‌گردی‌های کشور پرشد.

ایرنا حسن محمدی ادیب، مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اردبیل گفت: با توجه به همزمانی جشنواره کوچ عشایر و مراسم افتتاحیه رویداد اردبیل ۲۰۲۳ از سفرای کشورهای عضو اکو برای حضور در این جشنواره دعوت شده است.

ایسنا عطا حسن پور، مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی لرستان گفت: با اعتبارات قطره چکانی دولت نمی‌توان زیرساخت برای همه جاذبه‌های گردشگری استان ایجاد کرد.

ایرنا مجید هاشمی، رئیس انجمن راهنمایان گردشگری هرمزگان گفت: توسعه فعالیت‌های گردشگری باید تا جایی باشد که زندگی و معیشت افراد محلی ساکن را به‌هم نزند و تجربه جزیره هرمز در هرمزگان در دسترس قرار دارد، بر اساس آمار موجود هفت هزار نفر در یک روز به این جزیره سفر کردند. اکنون باید از خود بپرسیم که حضور این حجم از گردشگر در جزیره کوچک هرمز از نظر توان محیطی و ظرفیت آن درست است؟ آیا زندگی مردم محلی را به هم نریخته و همه اهالی راضی هستند؟

ایرنا صباح پناهی، رئیس اداره حفاظت محیط زیست شهرستان مریوان گفت: پنج شکارچی غیر مجاز در مأموریت‌های جداگانه در مناطق آزاد و تحت مدیریت این شهرستان دستگیر شدند.